

"Evet, iktisat hem bir şükr-ü mânevî, hem nimetlerdeki rahmet-i İlâhiyeye karşı bir hürmet, hem kat'î bir surette sebab-i bereket,.. İsrâf ise, mezkûr hikmetlere muhalif olduğundan, vahîm neticeleri vardır." İzah eder misiniz?

İktisat; israfın zıddı olan tutumlu olmak demektir. **Yani insanın her hususta haddi aşmayı, ihtiyacı kadarını istimal etmesidir.**

İktisatın manevi şükür olması ise, şükre sebebiyet vermesi ve şükre kapı açmasındandır. Zira müsrif adam, israfı ile nimetlerin kıymet ve değerini idrak edemez. Bolluk içinde olan bir adam, nimeti fark edemez, fark edemeyince de hürmet edemez, hürmet edemeyince de şükredemez. Balığın su içinde sürekli olmasından dolayı suyu fark edememesi gibi, israflı bir şekilde nimet içinde yüzen bir adam da nimeti hissedemez, nimeti hissedemeyince de şükredemez.

Nasıl oruçta aç kaldığımız zaman kuru ekmeğin farkına varıyoruz; ama elimizde her çeşit yemek olduğunda kuru ekmeği idrak etmekte zorlanıyoruz, aynı bunun gibi iktisat da varlık ve bolluk içinde bir perhiz ki; o bolluk içinde nimetlerin varlığını fark edelim. Yoksa ben zenginim, varlık sahibiyim deyip müsrifane hareket edersek, bolluluğun rehaveti ve nefsi şımartması ile kuru ekmeği beğenmeyiz, beğenmeyince de şükür etmeyiz. Ya da kuru ekmekteki şükür noktaları göremeyiz.

Aynı zamanda az olan kıymetli olur, çok olan kıymetten düşer; iktisat nimetlerin azlığına işaret eden ve hissettiren bir eylemdir.

Mesela; fırın içinde ekmeğin kıymetini bilemezsin, ama kırdan bayırda aç kalsan yarım ekmeğin neleri feda etmezsin. İşte iktisat, bolluk içinde de olsa, sana nimetin kıymetini hissettiren bir araçtır. Müsrif adam nimetin kıymetini bilmediği için, nimete hürmet de etmez, şükür de etmez. Şımarık ve bolluk içinde israfa alışmış bir çocuk, asla kıymet bilmez, daima bir üste nazar ettiği için, elindeki nimetleri fark edemeyip daima isyan ve küfran-ı nimet içinde olur.

Bir de terbiyeli ve tutumlu yetişmiş bir çocuk, daima bir altına bakar ve elindeki nimetlerin farkını anlar; hem nimete hem de nimeti verene karşı bir hürmet ve şükür içinde olur. Yani şükür ile iktisat iç içedir, birbirinin lazımıdır.

İktisadın bedene perhiz olması ise; az ve ölçülü yemek anlamındadır. Zaten iktisat genel bir kavram olup, her şeyin en ölçülü ve ahenkli olanını yapmak anlamındadır. Yemek yemenin israfı; aşırı yemektir, iktisadı ise; kararında ve ölçülü yemektir. Mideyi abur cuburla doldurup, beden düzenini bozmak, iktisadın zıddı

olan israf sınıfına girer. Her alanda olduğu gibi bu yemekte de iktisatlı olmak gerekir ki sıhhat bulalım.

İktisadın insanı zilletten, yani alçaklık ve dilencilik vaziyetinden kurtarması da aynı şekildedir. İsrif eden adam malını çabuk tüketir ve lükse alıştığı için az ile yetinemez, o zaman gereksiz ve israfly ihtiyaçlarını temin etmek için ya harama girecek ya da yüz suyunu döküp dilenci vaziyetine girecek. Halbuki iktisadı prensip edinmiş bir adam az ile kanaat edebildiği için, israfa ve harama girmeye kendini mecbur görmüyor. Allah iktisada binaen, o az malına bereket ihsan ediyor, maddeten az gibi görünen o mal, manen çok hükmüne geçiyor.

İktisat insanı insanların dilencililiğinden kurtaran bir **izzet ipidir**; **israf ise** insanları insanlara muhtaç eden bir **pranga ve kelepçedir**.